

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Франко І.* Історія української літератури. Часть перша / І. Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1983. – Т. 40. – С. 7–372.
2. *Франко І.* Літописна основа "Слова о полку Ігоревім" / І. Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1983. – Т. 39. – С. 359–507.
3. *Франко І.* Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. / І. Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1983. – Т. 41. – С. 194–470.
4. *Франко І.* Празник святого спаса. Причинок до історії староруського письменства і культури / І. Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1983. – Т. 39. – С. 267–286.
5. *Франко І.* Притча про сліпця і хромця: Причинок до літературних взаємин Старої Русі / І. Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1982. – Т. 35. – С. 301–331.
6. *Франко І.* Студії над найдавнішим київським літописом / І. Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1976. – Т. 6. – С. 7–190.
7. *Франко І.* Українці / І. Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1984. – Т. 41. – С. 162–193.

Надійшла до редколегії 07.09.16

O. M. Slipushko, Grand PhD in Philological sciences, Prof.
Institute of Philology KNU named after Taras Shevchenko, Kyiv

THE SYSTEM OF SCIENTIFIC MEDIEVAL OUTLOOK OF I. FRANKO

In this article the scientific outlook of Ivan Franko on Ukrainian medieval literature is investigated. It is underlined these conclusions, that were a scientific discoveries of scientist in the Ukrainian science of that time. Party, about national identity of the literature of Kyivan Rus, sources of chronicle "Povistvremjanyh lit", Apocrypha, impersonality as an author characteristic and so on.

Key words: *Ivan Franko; Ukrainian medieval literature; medieval studies; the system of scientific outlook; impersonality; chronicle "Povist vremjanyh lit"; Apocrypha.*

УДК 821.161.2Франко, Вовк

О. О. Смольницька, канд. філос. наук, старш. наук. співроб.
Науково-дослідний інститут українознавства МОН України, м. Київ

АВТОРСЬКА АПОКРИФОЛОГІЯ В ПОЕЗІЇ ІВАНА ФРАНКА ТА ВІРИ ВОВК: ПРОБЛЕМА НАРОДНОГО КАТОЛИЦИЗМУ

Здійснено компаративний аналіз авторського апокрифа в поемі І. Франка "Святий Валентій" і творчості Віри Вовк (переважно в поемі

"Гріх святости"). Окреслено феномен двовір'я в різних культурах як джерело аналізованих творів. Розглянуто демонологію.

Ключові слова: апокриф; апокрифологія; міф; християнство; двовір'я; Іван Франко; Віра Вовк.

Апокриф постає в центрі українських досліджень як складна проблема, що вимагає різнобічного знання контексту та відповідних джерел. Українська традиція, у якій наявний взаємозв'язок Біблії, фольклору як такого і відречених джерел, зумовлює неординарний підхід до аналізу неканонічної літератури та її ролі у формуванні творчого стилю конкретного письменника. Зокрема, у полі зору дослідників неодноразово перебували релігійність і апокрифологія І. Франка (Т. Бичкова, Т. Гундорова, М. Зубрицький, Н. Левченко, П. Ляшкевич, Я. Мельник, Я. Поліщук, М. Стринаглюк [11] та ін.). Питання власної релігійності письменника й науковця, а також його інтерес до певних проблематичних образів Біблії та житій (Каїн, святі грішники) розглядається відповідно до текстології, релігієзнавства, компаративного аналізу тощо. Останній аспект здається особливо цікавим, тому варто дослідити спільні мотиви у трактуванні апокрифів і роль апокрифа як творчого джерела в поезії І. Франка і української письменниці в Ріо-де-Жанейро Віри Вовк (автонім Віра-Лідія-Катерина Селянська, Wira Selanski; 1926 р. н., м. Борислав, із 1945 р. – Бразилія). У першому випадку це гуцульські вірування й апокрифічні перекази перших християн, у другому – синтез гуцульських вірувань і зарубіжного матеріалу (переважно бразильського).

У зв'язку з цим показові для дослідження поняття святості, праведності, істинної християнської любові (як діяння).

Мета статті передбачає аналіз авторської апокрифології у творах названих письменників. Відповідно до мети ставляться завдання: 1) дослідити міф у християнстві та явище двовір'я; 2) навести характеристики конкретних демонологічних істот у різних культурах як дотичні змалюванню обома письменниками; 3) з'ясувати ставлення до гріха в апокрифах; 4) розглянути мотив спокуси як псевдосвятості в обох авторів.

Аналізуючи міф у рецепції християнства, О. Лосєв ставить питання: "Коли християнство боролось з язичництвом, невже у свідомості християн не було оцінки язичницьких міфів, невже

тут міфічна свідомість не відділяла одні міфи від інших саме з точки зору *істини*? У чому ж тоді полягала ця боротьба? Християнська міфічна свідомість боролася з язичницькою міфічною свідомістю заради певної *міфічної* істини" [7, с. 29] (тут і далі курсив авторський, переклад мій. – О. С.). Проте цей висновок треба сприймати в історичному контексті, оскільки праця "Миф. Число. Сущность" датується 1930 р. і, відповідно, у ній наявні певні поступки атеїзму. Цінним у цій тезі можна назвати нахил до формулювання бінарних опозицій: реальне – уявне, істинне – хибне, – які можна вичленувати, керуючись методологією О. Лосева. Ці ж опозиції наявні у сприйнятті ліричних героїв Івана Франка та Віри Вовк, причому в пограничній ситуації – зіткненні з девіантним явищем і прагненням плекати власну святість. Тобто кінцева мета святого Валентія й героїв Віри Вовк – це обоження. Таким чином, позиція обох письменників не зводиться суто до міфотворчості, а розширює задіяння християнської символіки.

Як Іван Франко, так і Віра Вовк вирости в греко-католицькому осередку і, водночас, в атмосфері двовір'я. Побожне оточення обох письменників було позначене інтуїтивним наближенням до релігійного дуалізму, тобто, спрощено пояснюючи, накладанням християнства на язичницькі поняття.

Міф є корінням такого явища, як народна релігійність (у цьому випадку народний католицизм), або релігійний дуалізм чи двовір'я. Це широко наявне навіть у сучасних реаліях (зокрема, забобони), а з початку християнізації до XIX ст. включно (в ізолюваних громадах – навіть у XX ст.) практикувалося дуже часто, причому незалежно від регіону. Апокрифічні колядки (або різдвяні гімни – у протестантській традиції, англ. *carol*), побудовані на сюжетах із відречених джерел, часто з епізодами дитинства Ісуса (як відомо, відсутніми у Святому Письмі), або з фантастичними подіями в житті святих (наприклад, Марії Магдалини), були відомі в Англії, Скандинавії, Німеччині, Словаччині тощо. (Ширше проблема народної релігійності висвітлена в публікаціях: Смольницька О. Особливості змалювання народного католицизму в творчості Віри Вовк: компаративний аналіз українського та латиноамериканського магічного реалізму // *Spheres*

of Culture. – Volume VIII. – Lublin 2014.; Смольницька О. Неоміфологічна інтерпретація образу Богоматері у поезії Тараса Шевченка і Віри Вовк: українські реалії народного православ'я і народного католицизму // Теорія літератури: концепції, інтерпретації: наук. зб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології. – К., 2014.; Смольницька О. Неоміфологізм у творчості Віри Вовк і Хорхе Каррери Андраде // Міфологія і фольклор. – 2015. – № 3–4 (19) та ін.).

Народна релігійність має стародавню історію, яка трансформувалася відповідно до ментальних, культурних та історичних чинників різних країн, проте має спільну основу. І. Свенцицька, дослідниця раннього християнства, наводить один із промовистих фактів про двовір'я – знайдення фрагменту Євангелія (рукопис VIII–IX ст.) "у могилі середньовічного ченця в 1886 р. Там само були Апокаліпсис Петра і Книга Єноха" [9, с. 147]. Причому науковець зазначає, що мова пергаменту належить до ранньохристиянської доби, і висновує: "Можливо, тексти були покладені в могилу ченця як своєрідні амулети, а може, єгипетський чернець не поділяв позицій ортодоксальної Церкви стосовно апокрифів" [9, с. 147]. Отже, маємо випадок народної релігійності. Водночас, якщо прийняти гіпотезу І. Свенцицької про роль амулетів, то виникає аналогія із забобонами (що також часто наявні у випадку двовір'я). Так, сакральну функцію в ритуалах приписували навіть нецерковним предметам: мотузці повішеного (або ката), руці мерця тощо.

Цікаво, що пізніше сам Тома Аквінський і церква схвалили використання текстів молитов як амулетів (вкладання записок як оберегів): "Вішати на шию святі слова, в яких нема нічого фальшивого чи облудного, звичайно, припустимо, хоча було б краще від цього утримуватися" [8, с. 172–173].

Прикладів використання сакральних предметів і заміни імен язичницьких божеств і духів іменами християнських святих безліч у різних культурах. Р. Роббінс, наводячи приклад замовляння "Білий Отче наш", де згадані апостоли-євангелісти ("Matthew, Mark, Luke and John, / Bless the bed that I lie on" – "Матвію, Марку, Луко і Йоанне, / Благословіть постіль, на якій я лежу" [8, с. 172]; дослівний переклад з англійської мій. – О. С.), пише, що

цей усний твір "міг служити і молитвою при відході до сну, і замовлянням" [8, с. 72]. Навіть у відьомських замовляннях згадувалися Немовля Ісус, архангели (наприклад, Гавриїл) та інші християнські постаті. Проте ця тенденція скорше стосувалася західноєвропейської традиції, бо в слов'янській магії було не так однозначно. Так, О. Кондратьєв у демонологічному романі "На берегах Ярыни" (Берлін, 1930), характеризуючи волинську магію вустами своєї героїні, сільської відьми Аніски (за описом – українки), яка пояснювала учениці чаклунську ініціацію, стверджує про табу для антихристиян згадувати ім'я Бога та взагалі все церковне ("Того, Кому попи моляться" [5] (переклад із російської наш. – О. С.). Аналогічно – кельтські фейрі не можуть чути про згадування неділі як дня Господнього [3, с. 112], а скандинавські привиди та ожилі мерці не вимовляють слів, де зашифроване Боже ім'я (один з ісландських варіантів сюжету про Ленору – бувальщина, у якій мрець замість імені нареченої Гюдрун – Guðrún – вимовляє "Гарун", оскільки ім'я героїні співзвучне "Guð" – "Бог") [6].

Щоправда, є думка, що це пізніша етимологія [6], яка, відтак, виразно нав'язана християнізацією, бо ісландське ім'я Гюдрун (*Guðrun*) походить від *gunnr*, *guðr* – "битва" та *run* – "руна" (таємниця, сакральне). Той самий принцип – у східнослов'янських бувальщинах про вогненного змія, до якого також подібні українські літавці та перелесники, що, приймаючи подобу відсутнього чоловіка, замість "Богородиця" у святцях читає "Чудородиця", замість "Ісус Христос" – "Сус Христос" [10, с. 237] ("Сказки и предания Самарского края" Д. Садовникова, № 72, "Про змеєв"). Представники нечистої сили й одержимі не сприймають нічого освяченого та божественного, називаючи хрест або інші сакральні атрибути негативно, або "це".

Цей дискурс важливий для розуміння витоків релігійної основи поем Івана Франка "Святий Валентій" (1885) і Віри Вовк "Гріх святости" (2016). В обох творах виразно постають мотиви гордині та спокуси. Безпосереднього контакту з текстами немає, проте є спільні витoki: в Івана Франка – християнська легенда про святого, фольклорно переосмислена батьком, ковалем Яковом (йому адресована присвята в поемі; аналогічно про св. Ва-

лентя є ретроспектива в оповіданні "У кузні"); у Віри Вовк – оформлена як життє авторська розповідь про пустельника Лаврентія. Сюжет про праведників на землі спільний в обох авторів.

Цікавий мотив гордині у творах і, з огляду на це, показові по-статі спокусників. Так, у поемі "Святий Валентій" заголовний герой (римлянин-християнин, майбутній святий, сучасною мо-вою – інтелігент, бо здобув науку в Афінах і став лікувати лю-дей) живе праведним життям, творячи добро через діяння (зці-лення), проте піддається гріху сумніву, коли бачить видіння: "Явилась дивна постать перед ним. / Високий старець в драному хітоні, / З сріблитою по пояс бородою / І з босими, кривавими ногами. / Лице його гляділо якомсь гордо / І враз тривожно; очі з ям глибоких / Блищали острим надприродним блиском, / Раз в раз десь гублячись в далечині" [12, с. 17]. Прикметно, що герой це бачить під час читання "Енхейрідіона" Епиктета – настанови моральнісного життя. Аскет засуджує Валентія, звинувачує в самолюбстві, закликає порвати узи земних прив'язаностей. Важ-ливим моментом є те, що гість, тлумачачи християнські слова на свій лад, закликає: "Шукай поперед всього / [...]. Лиш царства Божого і правд його, / А проче все приложиться тобі" [12, с. 21]. Душевна криза призводить Валентія до того, що він зрікається земного кохання та любові до людей узагалі, урешті-решт, ви-молюючи собі страшну хворобу – "демона" (епілепсію). Проз-ріння героя відбувається завдяки підтримці освіченого грека – ієрея Памфілія, близьких людей (коханої Сільвії Мамілли й батька), які фактично виганяють із нього біса. У розробці моти-вації вчинків героя Іван Франко іде за принципом святих отців, які, зокрема, стверджували: якщо в людини "тонка" душа, то скрізь бачиться гріх, і це один з різновидів спокуси. Памфілій постає як антитеза аскету – призвіднику трагедії Валентія: "Ні-коли мученицького вінця / Він не бажав; що Боже – радо Богу, / Але що людське – людям признавав (тут приховане цитування: "[...] кесареві кесареве, а Богові Боже" з євангелій від Марка, Луки, Матвія; український переклад наведений за І. Огієнком, Мт. 22:22) / Дітей ховав у боязні Господній, / Але й не в меншій послузі батьківським, / Ховав не на аскетів та святих, / А на лю-

дей, хоч чесних та робучих. / І жінку в владі й послуші держав,
/ Хоч не вважав жіночий пол загально / За зміст гріха" [12, с. 34].

У Віри Вовк головний герой – пустельник Лаврентій (ім'я викликає асоціації з кількома святими, зокрема зі святим Лаврентієм Римським, мучеником, шанованим і в католицькій, і в православної церкві), "батько простолюддя" [1, с. 4]. І Валентій, і Лаврентій перебувають у душевній гармонії, причому в естетичному просторі (господа персонажа Івана Франка, каплиця героя Віри Вовк, "Що між деревами ясніє, / Мов білий цвіт камелії / В лавровому вінку" [1, с. 3]). За праведність і діяльну (справжню християнську) любов до людей ангел промовляє до героя "голосом флюяри" [1, с. 6], що Господь виконає будь-яке бажання Лаврентія. Діти як виразники Божої волі показують герою "усі незнані чудеса" [1, с. 10] Землі Іскристої (тобто України; перегук з попередньою казковою поемою 2016 р. "Земля іскриста", присвяченої сучасним подіям). Лаврентій бачить праведність українців, героїчну історію ("На кобзі грає характерник" [1, с. 22]), проте сучасні трагедії (покинуті й тому вимерлі села, війна) жахають його: "Що це таке? Голодомор, / Як у тридцятих? Тиф, чума?" [1, с. 15]. Описане виявляється сном (мотив, часто вживаний письменницею). У розділі "Північна з'ява" герою являється диявол у подобі архієрея і переконує вмовити Бога випустити душі з пекла. На аргументи Лаврентія про те, що це грішники, причому заслужені, псевдоархієрей відповідає: "Ці страдники обідрані з надії / На смерть, бо тут її нема. / Ти розумієш, що то – вічність?" [12, с. 28]. Таким чином, відбувається маніпуляція архетипами: диявол навіює Лаврентію псевдоасоціацію: заслужені грішники постають як Самотня Душа (Anima Sola), за яку, згідно з католицизмом, треба молитися, бо вона страждає [14, с. 77]. Показана спокусником для найбільш разючого прикладу дівчина-самогубця, що через нещасне кохання кинулася з хмарочосу, змальовується саме як Anima Sola (у католицькій іконографії це поняття зображується в образі дівчини, що горить у полум'ї). Тут прикметні слова: "Якщо просити Господа / Про дар блаженства й миру, / То перше для покривдженого, а не для кривдника" [12, с. 30]. Аналогічний механізм маніпуляції – у поемі Івана Франка. Отже, в обох творах показано психологічну підміну понять. На молитву Лаврентія

стається трагедія (паралель зі "Словом про збурення пекла"), і сатана, за законом жанру, постає у власній подобі та регоче: "Добре діє / Пекольна пропаганда!" [12, с. 37]. У свою чергу, ангел натякає герою на гординю, пояснюючи про пекло: "Любов там не існує" [12, с. 40]. Як і Валентій, Лаврентій відчуває каяття, і Мати Божа Оранта прощає персонажу. Отже, в обох творах наявна юнгіанська тріада: Аніма (Сільвія; Оранта – Анімус (герой; ангел; Памфілій; батько Валентія) – Тінь (аскет, диявол). Те, що герой приймає за голос доброго Анімуса, насправді виявляється Тінню.

У текстах можна виокремити й міфічний мотив, потім неодноразово використовуваний у казках різних народів: герой не може правильно скористатися божественним даром.

В інших творах Івана Франка та Віри Вовк виразно простежується заперечення формалізму як автоматичної гарантії святості. Наприклад, у відомій збірці Віри Вовк "Мандалія" є верлібр "Свята корова": "Свята корова / стала в брамі святині, / рогами прошила вічність, / вся обвішана привілеями. / Паломник навколішках / не чув, як за плетивом брами / плакав непізнаний Бог" [2, с. 264]. Облудна форма і віра в неї ховають справжню сутність, а фетишування деталі заступає головну ідею явища. В іншому вірші Віри Вовк, "Молитви", пояснюється: "Буддистський монах / меле молитви на млинку, / чернець нанизує їх на чотки, / сіяч їх сипле в землю. / Різниця вся – в обряді" [2, с. 271]. Іван Франко також часто проводив релігійні й міфологічні паралелі. Для обох письменників віра і святість не є фетишем, це діяльнісна любов в ім'я ближнього, і таким чином здійснюється самовдосконалення індивідуальності. І для Івана Франка, і для Віри Вовк головне – творчість душі, явище живого чуда, акт творіння (чого аскет або диявол не можуть дати, пропонуючи лише статичний візуальний образ псевдовдосконалення). Отже, тут відіграє роль морально-етична функція.

Таким чином, обидва твори багатопланові. Іван Франко та Віра Вовк показують, згідно з католицькою традицією, історію однієї душі, у її розвитку, і цим житійність цих текстів нагадує "Сповідь" святого (у православ'ї – блаженного) Августина, автобіографію св. Терези Малої від Дитятка Ісуса тощо. Це показ без прикрас, заглиблений, із певною дидактичною метою.

Однак чому обом героям спокуса з'являється в подобі поважного старця, який оперує божественною термінологією (фактично спекуляцією)? Роль цього антигероя зрозуміла, проте варто дослідити імпліцитний зміст – в аспекті нижчої міфології, народних вірувань і забобонів – цього спокусника, у тому числі псевдоархієрея у Віри Вовк.

Поява в образі архієрея викликає асоціації з Люцифером: світлий ангел Денница впав, Сатанаїл став Сатаною, ангел – агелом. У слов'янському перекладі Біблії слово "біс" було відповідником давньогрецькому "демону", тобто мінливому духу, причому на відміну від інших злих духів (Н. Шапарова наводить приклад іранських девів) зло було не у природі бісів, а як наслідок їхнього хибного вибору, тобто виявом волі [13, с. 89]. Демонологія попереджає, що ніхто не застрахований від спокуси. Це віддзеркалилося в повір'ях: "[...] біси можуть прийняти вигляд ченця, святого відлюдника, або навіть подобу світлого ангела чи самого Ісуса Христа" [13, с. 90]. Причому, ченцю, який страждає на гріх гордині, акцентовано про обраність спокушуваного, а тому, хто впав у розпач (відчай), навпаки, гіперболізовано його гріховність, осуджуваність. У поемі Віри Вовк описано перший випадок.

Стосовно набуття нечистою силою священницької або відлюдницької подобі, є вірування в те, що болотяник (в українській, польській та іншій демонології ототожнюваний із чортом) може перетворюватися на ченця або старця-пустельника "із залізними веригами за плечима, і заводить з перехожим благочестиві бесіди, але при цьому не носить хреста і не поминає Спасового імені" [13, с. 114], і якщо такого не "відцуратися", той під приводом відпочинку в тихій келії заведе в болото чи потопить [13, с. 114].

Демонологічні духи можуть навіть мати свої церкви та відправи (слов'янський, скандинавський, французький та інший фольклор): це чорти [13, с. 535], полувірки (прокляті), моргани (Бретань), скандинавські гірські духи тощо.

Віра Вовк буде твір певною мірою на позиціях житій (спокуса) і описаних випадків у монастирях, починаючи з Візантії, коли устами одержимих ченців біс прорікав майбутнє, цитував учені книги, проте не знав Нового Завіту (на відміну від Старого).

В Івана Франка певною мірою тему "Святого Валентія" продовжує поема "Цар і аскет (Індійська легенда)" (збірка "З вершин і низин", 1893), яка побудована на специфічному світогляді брахманізму. Аскет Вісвамітра в усамітненні майже досягає досконалості завдяки медитаціям, але несподіваний візит царя Гарісчандри перешкоджає молитві, і в покарання примушує царя віддати йому владу. Це демонструє, що жерці (і, відповідно, священнослужителі) стояли вище, ніж царі, тому Гарісчандра не міг не підкоритися волі аскета. Гарісчандра жебракує, доходить до останньої межі, доки не очищується завдяки стражданню (проте симпатії автора явно на боці царя, як і Валентія). У цій поемі Іван Франко розкритикував брахманізм, надавши оповіді іншої моралі (на відміну від індійського першотвору, ідейно діаметрально протилежного). Як і в "Святому Валентії", тут показано прагнення досконалості, доведене до нарцисизму (у Вісвамітри), що не означає справжнього духовного зростання. Надмірна увага до форми приводить до односторонності та жорстокості, сліпоти до потреб конкретної людини (на відміну від проблем людства, що в хибній свідомості сприймаються як чиста абстракція).

Таким чином, у героїв Івана Франка та Віри Вовк спостерігається довіра до старшого покоління та вченого слова, а також – через чистоту душі та певний інфантилізм – невміння розрізнати правду і неправду, тобто незнання про гріх через певну ізольованість існування. Тому благі наміри спотворюються через приймання на віру догм, унаслідок чого і відбувається підміна понять. Цікаво, що в обох творах спостерігається геронтократія: герої вірять антигероям на слово з огляду на вік. У Віри Вовк це відчутно виразніше: ангел дорікає Лаврентію, чому той не послухався дітей (паралелі з відомим епізодом про Ісуса).

Таким чином, обидва тексти ідейно споріднені, і не лише тому, що ґрунтовані на християнських джерелах. Це філософська система, яка, до речі, стосується сучасної аудиторії. В Івана Франка твір побудовано на відтворенні реалій Стародавнього Риму, матеріальної й інтелектуальної культури. Відбувається цілковите занурення в текст, читач опановує філософські школи тодішньої доби, причому насамкінець приходиться до висновку, що "легенда" стосується й сучасного реципієнта. У Віри Вовк акцент на сучасності зробле-

ний виразніше: атмосфера її поеми – як і багатьох інших творів – українська (від Гуцульщини до інших областей), проте наголос є і на загальній моделі. Також при описі пекла впливають асоціації і з бразильською урбаністичною культурою.

І поема Івана Франка, і поема Віри Вовк не мають цілком щасливого кінця: Валентій зцілюється молитвами близьких, проте демон хвороби пішов між люди, а сам святий став рятувати від цієї недуги (за принципом: Антоніів вогонь, або гангрена – заступником вважався святий Антоній; танець святого Вітта – заступник – святий Вітт тощо). У Віри Вовк Лаврентій прощений, проте зло шириться у світі. Отже, завдання, репрезентоване в обох творах, полягає в діяльній любові християнина та зміні світу, для чого передусім наголошується на еволюції світогляду й душевній зрілості, умінні розрізнати. Показано, що усамітнення (нехай і добровільне) означає его-інфляцію та спричиняє справжній гріх, який і вважається хворобою душі. Релігійний дуалізм як підґрунтя творчих моделей обох текстів має перспективу подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Вовк В.* Гріх святости / Віра Вовк. – Ріо-де-Жанейро, 2016.
2. *Вовк В.* Поезії / Віра Вовк. – К. : Родовід, 2000.
3. *Волков А.* Ужасы французской Бретани / А. Волков. – М. : Вече, 2015.
4. *Григорчук Ю.* Проза Віри Вовк: виміри сакрального / Ю. Григорчук. – Брустурів : Дискурсус, 2016.
5. *Кондратьев А.* На берегах Ярыни / А. Кондратьев [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://www.malpertuis.ru/page/kondrat2>
6. Корабль призраков: Исландские истории о привидениях. – СПб. : Азбука-классика, 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://norse.ulver.com/src/tales/draug/dmyrk/ru3.html>
7. *Лосев А.* Миф. Число. Сущность / А. Лосев. – М. : Мысль, 1994.
8. *Роббинс Р.* Энциклопедия колдовства и демонологии Рассела Хоупа Роббинса, члена Королевского Литературного общества / Р. Роббинс / The Encyclopedia of witchcraft and demonology by Rossel Hope Robbins, Fellow of the Royal Society of Literature. – М. : ЛОКИД – МИФ, 1996.
9. *Свенцицкая И.* Изгой Вечного города: Первые христиане в Древнем Риме / И. Свенцицкая. – М. : Вече, 2006.
10. Сказки и предания Самарского края. Собраны и записаны Д. Н. Садовниковым / под ред. Л. Майкова. – СПб. : Типография Министерства внутреннихъ дѣлъ, 1884. – [4], VI. (Записки Императорскаго Русскаго Географическаго Общества по Отдѣленію Этнографіи. Томъ XII).

11. *Стринаглюк М.* Агіографічний компонент сюжетотворення в поемах Івана Франка / М. Стринаглюк // Іван Франко: дух, наука, думка, воля: матеріали Міжнарод. наук. конгресу, присвяч. 150-річчю від дня народження І. Франка, м. Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 р. – Т. 1. – Л.: Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – С. 516–526.

12. *Франко І.* Святий Валентій (легенда) / І. Франко // Франко І. Зібрання творів: у 50 т. – К.: Наук. думка, 1979. – Т. 4. – С. 15–56.

13. *Шапарова Н.* Краткая энциклопедия славянской мифологии: Около 1000 статей / Н. Шапарова. – М.: ООО "Издательство АСТ"; ООО "Издательство Астрель"; ООО "Русские словари", 2001.

14. *Cultural Encounters: The Impact of the Inquisition in Spain and the New World* / by Perry, Mary Elizabeth (editor), and Anne J. Cruz (editor). – Berkeley: University of California Press, 1991.

Надійшла до редколегії 09.09.16

O. O. Smolnytska, PhD in Philosophical sciences, senior researcher
Research Institute of Ukrainian Education of Ukraine

AUTHOR APOCRYPHOLOGY IN THE POETRY BY IVAN FRANKO AND VIRA VOVK: A PROBLEM OF THE FOLK CATHOLICISM

The article makes comparative analysis of author apocrypha in the poem by I. Franko "Saint Valentius" and the modern works by Vira Vovk (especially it is the poem "The Sin of Holiness"). The phenomena of religious dualism in the different cultures as a source of the analyzed texts is given. The demonology is observed.

Key words: *apocryph; apocryphology; myth; Christianity; religious dualism; Ivan Franko; Vira Vovk.*

УДК 82.091

Ю. І. Соколюк, мол. наук. співроб.
Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, м. Київ

НАУКОВА І ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ КИРИЛА СТУДИНСЬКОГО В ОЦІНЦІ ІВАНА ФРАНКА

Ідеться про наукову й особисту співпрацю двох українських учених: Івана Франка та Кирила Студинського. Автор показує, як знайомство з І. Франком сприяло формуванню світогляду К. Студинського.

Ключові слова: *полемічна література; учений-славіст; пам'ятки україно-руської літератури; Наукове товариство ім. Т. Шевченка.*